

להבות אש קודש

לקט מתורתם של קדושי ושרידי השואה

פרשת נח

להביא חיות ולייגע באש קודש את הבשר¹

וּמִכְלֵי־חַיִּי מִכְּלֵי־בַשָּׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תֵּבִיא אֶל־הַתְּבֵחָה לְהַחֲיֵת אֹתָךְ (בראשית ו' י"ט)

בספר לב יחזקיהו לרב יחזקיהו פיש זצ"ל הי"ד אדמו"ר מהאדאם בנו של הקדושת אהרן (עדה"ת) זיע"א כתב:

העצה האין יזכה לבוא אל התיבה ואמר מכל החי – פירוש עם כל החיות שלך. ומכל בשר – פירוש יגיעת בשר, שנים מכל – פנימיות והיצוניות, כי ע"י יגיעת הבשר ואיברים החיצונים יתעורר חיותו הפנימי. וידוע אשר הזיעה שמוזע אדם בעשיית מצוה, בכוחה לכפר על החטא...

הסרת המכסה – גילוי הטוב הטמון

וַיֹּסֶר נֹחַ אֶת־מִכְסֵּה הַתֵּבָה וַיֵּרָא וְהִנֵּה חָרְבָו פְּנֵי הָאָדָמָה (בראשית ח' י"ג)

רבי משה יהואל אלימלך רבינוביץ האדמו"ר מביאלא² זצ"ל הי"ד כותב בספרו ויאמר משה בפרשתנו וזלה"ק:

תיבה – רומז על תיבת תורה ותפילה, כידוע מספרים הקדושים³. והנה ידוע כי ע"י התורה יכולין להמשיך השפעות טובות כשהצדיק רוצה להשפיע ומדבק עצמו בפנימיות התורה הקדושה, כי התורה כפשוטו הוא לבושים לענינים עליונים ומקורי השפעות⁴, והצדיק יכול לצרף כל אותיות התורה הנראים ללא טוב על בני העולם, כמו התוכחה, ידוע מספרים הקדושים כי הצדיקים מסירים המכסה הנראה לעין ועושים מכל התוכחה ברכות. וזה ויסר נח שהוא הצדה"ד [הצדיק הדור] כנ"ל את מכסה התבה, ומדבק עצמו בפנימיות החסדים ורחמים עליונים, וירא אין וירא אלא שמחה כדאיתא במד"ת, וזה ע"י שבא לעולמות עליונים וצירופים טובים בפנימיות משיג שמחה, ואז חרבו פני האדמה, והוא מלשון הרובין שהוא מאכל היינו כי ע"י זה יצמח פרנסה וכל טוב על כל הדור ונתמלאה הארץ בהשפעות טובות, וכן אצל תפלה מסיר המכסה היינו המסכים המעכבין התפלה לעלות כי ע"י כה עבודתו הקדושה מסיר המסכים ותפלת ישראל נתקבל בעז"ה יתברך וגורם השפעות טובות. עכ"ל הרב משה יהואל אלימלך האדמו"ר מלברטוב זצ"ל הי"ד.

¹ עריכת הגליון והלימוד בו לקיים מצות בוראי יתברך, ולעילוי נשמות הורי היקרים אודים מוצלים מאש, אבי מורי ר' מנחם אהרן ב"ר טוביה ז"ל, אמי חוה בת ר' יהודה ז"ל. חותני הרב מנחם ב"ר יצחק (חבה) חותנתי זהבה בת רבקה ז"ל ובנם משה יצחק ז"ל. פייגא סוקה בת ר' יעקב זאב ז"ל היא ובעלה הרב יחזקאל ב"ר אפרים שמואל (ריבל) אודים מוצלים מאש נפטרו ללא זשי"ק. הרב חיים קלמן ב"ר נתן טע שלג זצ"ל נפטר ללא זשי"ק. יהודה הי"ד בן הרב מרדכי יבלחטו"א (דימנטמן).

² האדמו"ר משה יהואל אלימלך האדמו"ר מלברטוב (תרנ"ה-כ"ז בסיון תש"א) בן רבי נתן דוד מפארצבה משושלת ה"יהודי הקדוש", רב צדיק מפורסם, נכדו של ה"דברי בינה" מביאלא וחתנו של דודו רבי ישראל האדמו"ר מגרודזיסק,

מונה לאדמו"ר בלברטוב שבאזור לובלין בשנת תר"צ לאחר פטירת אביו. עד מהרה התפרסם וחסידים רבים החלו נוהרים אליו. הוא קירב במיוחד את בני הנוער, וידע לקרב גם את אלו שנתרחקו מעט מעולם החסידות. חסידו, רבי שמעון מזעליחוב זצ"ל הי"ד משגיח בישיבת חכמי לובלין (כתביו נדפסו בספר נהרי א"ש) היה שולח אליו תלמידים לקבלת הדרכה, ובעקבות כך גבר זרם הבאים אליו. "שטיבלך" של חסידיו נוסדו בוורשה, פארצוב, ליקווא, לנטשנא, ז'ליחוב, אוסטרוו ועוד. חיבר את הספרים מאמר שמירת הדעת (ורשה, תרפ"ז), אמת ושלוש אהבו (ורשה, תרפ"ז), ויאמר משה על התורה (ורשה, תרפ"ז), מאמר המדות (ורשה, תרפ"ז), וידבר משה (ורשה תרפ"ז-תרפ"ח), מחשבות מאירות (ורשה, תרפ"ח), סידור עבודת הלב (ורשה, תרפ"ח), אמרי טל (ורשה, תרפ"ח), ויאמר משה על נ"ך (ורשה, תר"ץ) ועוד.

עם כניסת הצבא הגרמני לפולין, ברח מלברטוב ללובלין, שם נפטרה רעייתו הרבנית חיה מרים. משם המשיך דעמטשבא, שהיתה תחת הכיבוש הרוסי. במוצאי שבת, ביום כיבושה של העיר בידי הגרמנים, הם נכנסו לבית מדרשו ורצחו ביריות את הרבי ואת ילדיו, יצחק חיים ורייזל. תנצב"ה. (התולדות עפ"י אתר 'תורתך לא שכחתי' איסוף ושימור תורת הנספים בשואה). במהדורת הספר ויאמר משה שממנו נערכו הדברים, הקדמה ארוכה לתולדות האדמו"ר ושיטתו. הספר יצא לאור ע"י מכון גנזי מהרי"ץ ירושלים.

³ ראה בבעל שם טוב עה"ת בפרשתנו על הפסוק (בראשית ו' ט"ז) צהר תעשה לתבה, עמוד התפלה, ובמקורות המובאים במקור מים חיים שם.

⁴ ראה הקדמת הרמב"ן לתורה.

היציאה מהתיבה מלמדת על תקומה מחורבן

וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל־נָח לֵאמֹר. צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵיךָ וּנְשֵׁי־בְנֵיךָ אִתְּךָ (בראשית ה' ט"ו-ט"ז)

בשורת מקדשי ה' חלק זה **זהב** (הודושים על בראשית שמות) לרב **צבי מייזליש**⁵ זצ"ל כותב בפרשתנו וזלה"ק:

...עפ"י שפירשתי את הפסוק צא מן התבה וכו' ובמדרש (בראשית רבה ל"ד ה') דנה לא רצה לצאת ואמר אצא ואהיה פרה ורבה למארה? עד שנשבע לו המקום שאינו מביא מבול לעולם.

ואפשר לפרש שנה שראה חורבן הנורא נתיאש לגמרי לבנות עולם מחדש, ועל זה הציווי כי לא לחינם הניחו הקב"ה בחיים לאחר החורבן רק כדי שיתחיל לבנות הכל מחדש וזה שאמר צא אתה ואשתך וגו' שכל מי שניצול – לתכלית ניצול. וזה פירוש המסורה⁶ שמצייר מצב החורבן הנוכחי, הלוך ונסוע שמקודם הובילו את אחינו בית ישראל מביתם וע"י זה נעשו הלוך והסור שנשרפו רובא דרובא מאחינו בית ישראל ועם כל זה הלוך ושוב שמי שזכה לשוב לביתו בחיים הלוך וגדול מוטל עליו להתחיל לגדל ולקדש שמו ויתברך. עכ"ל הרב **צבי מייזליש** זצ"ל.

מדת הענוה תיישב סתירה בין המדרשים

בספר **מוצל מהאש** אסופת כתבים מהרב **אהרן הלברשטאם** זצ"ל ה"ד (נכד הדברי חיים מצאנז) כותב בפרשתנו וזלה"ק:

אלה תולדות נח נח וגו' קשה הכפל נח נח, ועוד מהו כל האריכות הזה 'צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח, כיוון שהתהלך את האלקים, ממילא נדע שהיה צדיק תמים וגו'. ואח"כ מסיים וילד נח שלשה בנים, הוי לאמור תיכף אלה תולדות נח, שם הם ויפת.

אמנם יובן תל"ת כשנחפוץ להבין מקודם דברי המדרש וזה לשונו: ונח מצא חן בעיני ה', נח מצא חן, אבל הקב"ה לא מצא, ע"כ [עד כאן]. שאין לו שום פירוש לכאורה, ועוד נראה כסותר ענין המבואר בכתוב שהתורה הקדושה מעידה שהיה צדיק ושמצא חן בעיני ה', והמדרש אומר שהקב"ה לא מצא חן בעיניו ה"ו, אתמהא.

אבל יובן תל"ת ברחמיו לומר...דהנה נודע מש"ס וספרים הקדושים דעיקר עבודת ה' יתברך הוא קדושת מדת ענוה והיא גדולה מכל המדות, והיא שמירה לאדם והצלה מכל ענין רע, ומי שהוא מאוד מאוד שפל רוח יכול לקיים תורה הקדושה ועבודת ה' יתברך אף בהיותו יהוד בין אלפי אלפים פושטעים ואו"ה. והנה יש בש"ס סוטה וכן בנדרים, ענוה מביאה לידי יראת הטא, יראת הטא מביאה לידי הסידות והסידות מביאה לידי רוח הקודש וכו', א"כ נמצא לפי זה שתולדות הענוה, כלומר התוצאות שבאים על ידה הם שלש, **יראת הטא, הסידות ורוח הקודש**.

⁵ הרב **צבי הירש מייזליש** זצ"ל (תרס"ב-תשל"ד) שימש ברבנות בהגריה. בעלות הכורת הנאצי ימ"ש שולח למחנה ההשמדה אושוץ שם נרצחו אשתו וששה ילדיו, במחנה באופן פלאי המשך לנהוג ולהתיג ברוממות רוחנית תורנית שלא ישערה דעת אנוש. בספרו **שו"ת מקדשי השם**, עיקר הספר הינו תורות וחידושי סוגיות של רבנים שעלו על המוקד ונספו בשואה, והרב כנסס לספר אחד (שני כרכים גדולים) מביא בתחילת ספרו קונטרס **שער מחמדים** בו מספר בעדות אישית מהיסורים והתופת שעבר וראה בתקופת השואה. בין מעשיו תקיעת שופר של מאה קולות, בסתר במשך עשרים פעמים! כשהוא רץ ומסתתר במקומות שונים במחנה, כל פעם תוקע במקום אחר.

כמו"כ מתאר תיאור מזעזע של אב שכלאו את בנו יחידו על מנת לשלחו לתאי הגז **ביום ראש השנה**, והיתה לו אפשרות להצילו מתוך אלף וארבע מאות נערים, שעמדו להוציאם להורג. בנוסף לתשלום ממון למי שהצליח לשמור אתו, ה'מחיר' **הקשה היה, שהקעפוס האחראים על הבלוק היו לוכדים נער אחר במקומו, כדי לשמור על מספר מדוייק**. הוא פנה בשאלת אימה לרב מייזליש האם מותר לו לעשות זאת?

הרב ענה לו וזלה"ק: 'איך אוכל לפסוק לך הלכה ברורה על שאלה כזו במצב כזה, הלא גם בזמן שבית המקדש היה קיים, היתה שאלה כזו שהיא דיני נפשות עולה על שולחן הסנהדרין, ואני כאן באושוץ, בלי שום ספר להלכה, ובלי עוד רבנים אחרים, ובלי שום ישוב הדעת מרוב התלאות והצרות'. וממשיך לתאר שהאבא מתחנן שהרב יפסוק לו והוא יקבל באהבה את פסק הדין!! הרב מסרב לתת איזושהי תשובה ומתחנן שאינו יכול להשיב. **בסופו של דבר היהודי לא פדה את בנו והיה האב מהלך ומדבר לעצמו בשמחה שזוכה להקריב את בנו יחידו לה', כי אף שהיכולת בידו לפדותו, עם כל זה אינו פודהו מחמת שרואה שהתורה לא התירה לו לעשות כזאת, ויהיה חשוב לפני ה' יתברך כעקידת יצחק אבינו שהיה ג"כ בראש השנה**.

ומסיים הרב וכותב: **ואתה אחי בין והתבונן בצדקת ובתמימות איש הישראלי, ואין שום ספק אצלי שבודאי עשו דברי האיש הזה רעש גדול בפמליא של מעלה, וקודשא בריך הוא כינס את כל חיל שמיא ומשרתי מעלה, והשתבח והתפאר בכיכול, ראו בריה שבראתי בעולמי וכו', ובצדק נאמר עליו 'ישראל אשר בך אתפאר'!**

הרב **צבי מייזליש** ניצל מגיא ההריגה, שימש כאחד הרבנים שעסקו בסוגיית העגונות הנוראה לאחר השואה. עבר לארה"ב, הקים משפחה מחדש נולדו לו תשעה ילדים, שמהם משמשים ברבנות במקומות שונים בעולם. כתב ספרים רבים. ביניהם הערות לאגרא **דפרקא אחד מספרי ר' צבי אלימלך מדינוב ה'בני יששכר'** זיע"א. ניתן לראות את השו"ת באתרי הספרים.

⁶ לפני כן הביא במאמר הקודם ד"ה במסורה: במסורה ד': **וַיִּשְׁבּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּחַד וְשׁוּב...** (פרשתנו ח' ג) [ובהמשך שם שם ה'] **וַהַמַּיִם הָיִו הַלֹּחַד וְחִסּוּר עַד הַחֲדָשׁ הַעֲשִׂיב...הלוך ונסוע, הלוך וגדול**.

ניצול הכוחות לעבודת ה' יתברך

וַיְהִי כִּלְהַאֲרִיץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחֵדִים (בראשית י"א א')

בספר תורת יצחק שנערכו עפ"י תורותיו ושיחותיו של הרב יצחק אלחנן ולדשיין⁹ מנובהרדוק זצ"ל הי"ד כתב בפרשתנו (מאמר י') וזלה"ק: על פסוק זה דרשו חז"ל (בראשית רבה ל"ח ו') **ודברים אחדים** – שאמרו דברים חדים על ה' אלקינו, ועל אחד היה אברהם בארץ, אמרו אברהם זה פרדה עקרה הוא אינו מוליד [עכ"ל חז"ל].

לכאורה תמוה, מה היתה כוננתם של דור ההפלגה בדברים אלו? אם התכוונו להתלוצץ מאברהם שהוא עקר ואין לו בנים, הלא אין זה מום גדול כל כך, ואינו אשם בזה? ביאור הדבר כי לדור הפלגה היתה כאן כוונה אחרת, **הם ידעו שאם לאברהם אין בנים, הרי שיש בו כוחות עצומים הגלומים בו, כוחות בשלמותם ובמלוא רענותם, שהרי לא בזבזו על גידול בנים, ואם הוא ישתמש בכוחות אלו הלא יסכל כל עצתם, הוא יהרום את כל ארגונם הגדול המיוסד על אחדות מלאה בשפה אחת ובלב אחד שזהו כח שאינו נעצר ולא יבצר ממנו דבר. מאחדות זו הם מקבלים את הבטחון בהצלחתם.** רק דבר אחד הפריע להם בדרכם והוא אברהם אבינו שבנוכחותו איים עליהם, אולי הוא בכוחותיו האדירים שאינם מנוצלים לבנים יסכל כל מזימתם, ולכן הזהירו זה את זה להזהר ממנו. כל אדם חנן אותו הקב"ה בכוחות וכישורים כדי שינצל אותם לעבודת ה', וכדי שיוכל למלא את מטלותיו. אדם שיש לו בנים, בד"כ חלק גדול מהכוחות שיש לו מנוצלים עבור גידול בניו. מי שלא זכה לבנים, דורשים ממנו הרבה יותר ממה שדורשים מאחד שזכה לבנים, מי שלא זכה לפניו בטן מוטל עליו לשעבד את כל הכוחות והכישורים שיש לו שלא נוצלו לגידול בנים, לצורך עבודת ה' יתברך. זהו שאמרו חז"ל (בבא בתרא קט"ז ע"א) כל שאינו מניח בן ליורשו, הקב"ה מלא עליו עברה [עכ"ל]. לכאורה לא מובן, מה הוא אשם שלא נתן לו הקב"ה בנים, וכי דבר זה תלוי בו? למה הקב"ה כועס עליו? ואם אכן הקב"ה כועס עליו, כנראה שיש נגדו תביעה כלשהי, מה היא א"כ התביעה שיש עליו?

אולם ביאור דברי חז"ל, כי אדם שאין לו בנים ואינו מנצל את כוחותיו עבור בניו, כל הכוחות והכשרונות נשארו גנוזים בתוכו, כוחות אלו טרם השתמש בהם. כוחות אלו צריך לנצל לעבודת ה' יתברך ולהרבות כבוד שמים בעולם, ללמד תורה ולהעמיד תלמידים רבים. אותם כוחות שאדם מוציא עבור בן אחד אפשר לפעול בהם רבות. אדם בשביל בניו מסוגל לעשות הרבה מאוד, הוא יעשה לילות כימים בעבורם. הוא ינדוד למרחקים עבור פרנסתם. את הכוחות הללו, את המאמצים הגדולים והזמן הרב שאחרים משקיעים עבור בניהם, אותם כוחות צריך היה לנצל לעבודת ה' ולהרבות כבוד שמים... עכ"ל הרב יצחק ולדשיין זצ"ל הי"ד.

ליום הילולא האדמו"ר מפיאסצנה הרב קלוזנמוס קלמיש שפירא בעהמ"ח חובת התלמידים¹⁰

...התורה מן השמים היא, ובלמודך את התורה אתה עולה השמימית. אל ה' אתה עולה ובו אתה מתיחד, והוא יתברך נמשך למוחך וליבך ושוכן אף בגופך. כי מה הוא שכל התורה שאתה מעיין בו, ה' נתן את התורה ושכל הזה דעת אלקים הוא. ולמה זאת וזאת מצוה וכו', מפני שכן רצה ה'. וכיוון שעוררת את נפשך, מעט גיליתיה ובה אתה מתייגע בתורה ומעיין בה, מדבק אתה את נפשך ומוחך לה, וכשאתה מבין דבר מדברי התורה, אז שכל ה' כפיכול כך נמצא עתה, כמו שאיתא בספרים הקדושים מזה. וכשאתה מעורר את רצונך לתורה ולמצוות, רצון הזה לא שלך הוא, רק הכפיכול [כונתו ה' יתברך] רוצה עתה כך את התורה ומצוות, כי זהו עצם התורה והמצוות שה' רוצה אותם, ועתה נגלה רצונו זה כך ואתה מרגיש את רצון ה' לתורה ומצוות כך. והיש יהוד גדול מזה, הוא יתברך אשר למעלה מכל העולמות, אין סוף ואין תכלית, ואף המלאכים שואלים איה מקום כבודו, מתיחד כך ושוכן בקרבך... עכ"ל האדמו"ר קלוזנמוס קלמיש זצ"ל הי"ד (חובת התלמידים פרק י"ב)

להיות יהודי? השיב בתנועה ראש חלושה, כן. רוצה להתפלל? בשארית כוחותיו נענע ראשו בחיוב. ומסיב אמרו לו המוזלמנים יעזבו אותי שימות, פחות גוי אחד. אך הוא לא הקשיב להם, לבסוף אמר לו חזור אחרי מילה במילה: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד הוא חזר מילה במילה ע"י הנהון בראשו על כל מילה ואז נפח את נשמתו. הוא נפטר- נרצח כיהודי על קידוש ה'...
⁹ הרב יצחק ולדשיין (מכונה הישרשובר) ע"ש עיר הולדתו) זצ"ל הי"ד, מבכירי תלמידי ר' יוסף יוזל הורוביץ זצ"ל מנובהרדוק בעהמ"ח מדרגת האדם. הספר עצמו הינו מערך הבנוי על שיחות עמוקות ביותר שמסר בישיבה, ונכתבו ע"י בכירי תלמידיו. הרב עבר על הדברים והגיחם. מהכתיבות החשובות ביותר היו אלו של תלמידו הרב יצחק ולדשיין, רוב הספר נערך עפ"י כתיבותיו. לימים נשא את נכדתו (היא אחותו של רב חיים שמואלביץ זצ"ל שלימים נתמנה כראש ישיבת מיר). מישיבת נובהרדוק גדלו גדולי עולם בניניהם הרב יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, הרב יחזקאל אברמסקי בעהמ"ח חזון יחזקאל על התוספתא. ה'סטייפלר' ועוד.
דברי תורה מהרב ולדשיין שהיה בעל כושר ביאור ומסר שיחות מרוממות בישיבות בית יוסף שנוסדו ע"י ישיבת האס" בנובהרדוק, נחרטו בספר גוילי אש שהינו אסופה מגדולי נובהרדוק שנספו בשואה (יצא לאור בירושלים בתשל"ג) וכן בספר רחב ומקיף של שיחותיו ומאמריו של הרב ולדשיין תורת יצחק שיצא לראשונה בתשל"ד, ובשנית במהדורה מורחבת בתשע"ז, בחלקו השני נכתבו תולדותיו ותולדות בנו הרב דפאל ולדשיין זצ"ל שהוגלה לסיביר וזכה להנצל עם אמו לעלות לארץ ישראל והקים משפחה לתפארת. רבי יצחק ולדשיין נרצח עם תלמידי ישיבה עמם נלקח באמצע שיעור שמסר באיזור וילנא בתמוז תש"א.
¹⁰ האדמו"ר מפיאסצנה הרב קלוזנמוס קלמיש שפירא זצוק"ל הי"ד (תרמ"ט - ד' מרחשון תש"ד) נקרא על שם המאור ושמש שהיה סב אמו. אביו הרב אלימלך זצ"ל. יום ההילולא חל תמיד בסמיכות לשבת פרשת נח לכן הבאתי בגליון זה מתורתו.